

Чанцева Т.П

студентка гр. МЮД-721.

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Скиба Е.К.

д.філос.н.,

доцент, професор кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВЧЕННЯ ФРІДРІХА НІЦШЕ ЯК АКТУАЛЬНА ФІЛОСОФСЬКА ІДЕЯ СУЧАСНОСТІ

Фрідріх Ніцше (1844-1900) - німецький філософ і філолог, яскравий пропагандист індивідуалізму, волонтаризму і ірраціоналізму. На думку Ніцше, людина - це "хвороба Землі", він швидкоплинний, він "у своїй основі є щось помилкове". Але треба створити істинну, нову людину - "надлюдину", яка змогла б дати мету, орієнтир, був би переможцем "буття і ніщо" і умів бути відверто чесним як перед усіма, так і перед самим собою. Основна проблема людини, його суті і природи – це проблема його духу. Згідно Ф. Ніцше, дух - це витривалість, відвага, свобода, затвердження своєї волі. Актуальність його ідей можна розглянути з різних точок зору. З одного боку, філософія Фрідріха Ніцше буде актуальна не лише зараз, але і в майбутньому, оскільки агресія людей завжди була на першому плані. Її треба направляти в певне русло. Філософія Ф. Ніцше якнайкраще надає таку можливість. Агресія людини може знаходити своє продовження в ідеях Ніцше. Також можна сказати про його пророцтва і прогнози, які зараз виявляються точні, - аж до глобалізації і сепаратизмі. Якщо мислити з іншого боку, то актуальність Фрідріха Ніцше катастрофічно падає. Втім, як і багатьох інших філософів. Люди розучилися мислити, перестали думати про щось більше, ніж насущні проблеми кожної людини. Можна припустити, що актуальність ідей Ф. Ніцше падає з розвитком цивілізації унаслідок більшого "одомашнення" людини, достатку, ситості. Благополуччя вбиває в людині бажання мислити і бажати чогонебудь, а насолоду людина отримує не з джерела істини, а від задоволення інших бажань [6].

Надлюдина - образ, який ввів Фрідріх Ніцше в творі "Так говорив Заратустра" для позначення істоти, яка по своїй могутності відповідно перевершить сучасну людину настільки, наскільки остання перевершила мавпу. Надлюдина, згідно теорії Ф. Ніцше, стає "логічним етапом історії людського виду, повинна олюднювати осереддя прижиттєвих хвилювань життя". Надлю-

дина - це радикальний егоїст, благословляючий життя в найбільш пікових її проявах, а також творець, всемогутня воля якого направляє вектор історичного розвитку [3]. У своєму творі "Так говорив Заратустра" Ф. Ніцше дає нам зрозуміти про те, що "людина є щось, що повинне здолати"; "усі істоти створювали щось, що вище їх"; "люди хочуть стати відливом цієї великої хвилі, вони готові повернутися до звірів, чим здолати людину" [3]. Істинна ж велич людини в тому, що він міст, а не мета. Ф. Ніцше писав: "Людина – це канат, протягнутий між твариною і надлюдиною". Мораль Ф. Ніцше - це вічне боротьба двох класів. З давніх пір раби намагалися помститися панам, нав'язати їм свої принципи. Основне поняття філософії Ф. Ніцше полягає в тому, що надлюдина є суб'єктом моралі і відповідає визначальним поняттям "Моралі панів": Цінність життя є безумовною цінністю і співпадає з рівнем "волі до влади"; - Природна нерівність людей має місце бути, і обумовлено відмінністю їх "життєвих сил" і "волі до влади"; - Сильна людина абсолютно вільна, є природженим аристократом і не зв'язує себе ніякими морально-правовими нормами [2]. Він характеризує його таким чином : це люди, "які ... проявляють себе по відношенню один до одного такими поблажливими, стриманими, ніжними, гордими і доброзичливими, по відношенню до зовнішнього світу ... вони небагатьом краще за нестримних хижих звірів. ... Вони повертаються до безневинної совісті дикого звіра, як торжествуючі чудовиська, які йдуть з жахливої зміни вбивств, підпалу, розгрому, насильства з гордістю і душевною рівновагою... упевнені, що поети тепер надовго матимуть тему для творчості і прославляння".

Цікава особливість цих "білявих бестій" - це їх природжені благородство, аристократичність, яких так бракує нинішнім "панам", "фабрикантам" і "торговим діячам", щоб автоматично забезпечити собі панування. Адже тільки завдяки зовнішності у нього з'являється можливість панування над масами. Надлюдина - це вищий біологічний тип, який відноситься до людини, як той відноситься до мавпи. Але цю людину треба виростити, а для цього у Ф. Ніцше немає яких-небудь особливих рецептів: він виступає як пророк, віщущий прихід нового "вождя", "фюрера", напівбога, а може і самого Бога. Заратустра - це не надлюдина, це "міст" до надлюдини. Звичайні люди - це початковий матеріал, з якого повинна вирости надлюдина. Надлюдина - це новий "культ особи", що далеко виходить за рамки "культу особи" звичайних людей і ліг в основу міфології Ф. Ніцше, викладеної детальніше в "Заратустрі". Немає нічого дивовижного в тому, що германо-фашистський "міф ХХ століття" ґрунтувався на філософії Ф. Ніцше. Прообрази надлюдини бачилися філософові в представниках арабського, римського і германського дворянства, приклади надлюдини - скандинавські вікінги і гомерівські герої. Таких осіб, як Ю. Цезарь, Н. Макіавеллі і Наполеон можна так само вважати ідеалом, близьким до надлюдини [3]. Проте жодна з існуючих рас не зв'язувалася з появою надлюдини того часу, надлюдина не була представником якогось-небудь класу за фактом народження. Виходить, що анти-буржуазна філосо-

фія Ф. Ніцше була повним протиріччям ідеології фашизму.

Ніцше був проти будь-яких форм прояву масової свідомості, що панувала в Німеччині, його надлюдина поєднує в собі фізичну досконалість, високі моральні і інтелектуальні якості. Фрідріх Ніцше засуджував віру християн, оскільки зрівняє людей у рамках раба. Його задум - надлюдина, що знаходиться в межах свого розуму. Цей задум дав різноманітні відображення в різних сферах життя: мистецтві, філософії, науці, психології і т. д. [1]. Точка зору Ф. Ніцше - орієнтований фізіологічний шлях, що полягає в тому, щоб роз'єднати цінність тієї або іншої ідеології на предмет прогресу і збереження життя. У межах цієї точки зору - ті або інші ідеали можуть бути розглянуті, як можливість для підтримки, а також прогресу і розвитку форм фізіологічної життєдіяльності і експансії індивіда або соціуму. Причина маргінального ніцшеанства в суспільній свідомості пов'язана з тим, що у разі екстраполяції цього підходу на історію людства, однозначно констатується контрвitalність системо-творних постулатів більшості пануючих форм релігійних, політичних і моральних систем. Згідно з поглядами Ф. Ніцше, парадигма модерну та демократичні і соціалістичні тенденції європейського суспільства, що посилюються в період з XVIII, - XIX вв., ознаменували собою початок жахливої катастрофи, більшої, ніж занепад середньовіччя. Позитивну програму дій мислителі ніцшеанського дискурсу, починаючи з самого Ф. Ніцше і закінчуючи Юліусом Еволой, Хосе Ортегой-і-Гасетом, Аленом де Бенуа і Гійомом Фаєм, бачать у формуванні класу нової знаті, який міг би самостійно виступити проти декадентських тенденцій сучасного суспільства [6].

Отже, у вченні Ф. Ніцше, як у будь-якому серйозному морально-філософському дослідженні, є багато корисної і актуальної інформації для нашого часу. В першу чергу потрібно виділити яскраву критику міщанства. Ніхто краще за Ф. Ніцше не зміг з такою прозорливістю передбачати усю небезпеку товариства маленьких, сірих, покірних людей. Це, крім того, неприйняття соціальної системи, побудованої або на безмірному підпорядкуванні якої-небудь однієї ідеології, або на принципах утилітаризму і прагматизму, де знецінене головне - особа, її індивідуальність і не повторність. Це ідея, яка прославляє людину, яка допомагає здолати усе дріб'язкове, буденне, незначне для життя [4]. Неможна сказати, що ідеї Ф. Ніцше зжили себе і втратили своє значення. Фрідріх Ніцше безперечно є частиною історії і він не зникає там, його ідеї живуть, а разом з ними живе і він.

1. Ніцше Ф. Антихрист. Прокляття християнству. Фоліо, 2009, - 191 з

2. Ніцше Ф. По той бік добра і зла. Санкт-Петербург: Азбука, 2012, - 237 с.

3. Ніцше Ф. Так говорив Заратустра М. : ексмо, 2010, - 431 с.

4. Синьоока Ю.В. Проблема надлюдини у Соловйова і Ніцше. // Питання філософії, - 2002, - № 2. - Стор. 69-81.

5. Спиркин А.Г. Філософія: навчальний посібник для внз. М., 2003, - 592 с.

6. Хоружий С.С. Ніцше і Соловйов в кризі європейської людини. // Питання філософії, - 2002, - № 2. - Стор. 52-69.